

Kartka z kalendarza - październik 2019

1.10. **ŚWIATOWY DZIEŃ WEGETARIANIZMU** - po raz pierwszy Światowy Dzień Wegetarianizmu obchodziliśmy 22 listopada 1977 roku. Wegetarianie od dawna więc próbują przekonać innych, że świadome i celowe wyłączenie z diety mięsa przynosi wiele korzyść

ŚWIATOWY DZIEŃ MUZYKI – globalne święto muzyki zostało ustanowione w 1975 roku z inicjatywy amerykańskiego wirtuoza skrzypiec i dyrygenta Yehudiego Menuhina.

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ OSÓB STARSZYCH - celem święta jest przełamanie różnych stereotypów dotyczących ludzi starszych i starzenia się, a także wyeliminowanie dyskryminacji seniorów w pracy, placówkach medycznych itp. Międzynarodowy Dzień Osób Starszych uchwaliło 14 grudnia 1990 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ.

(30) - 1989 - zm. **STANISŁAWA FLESZAROWA-MUSKAT**, powieściopisarka, autorka powieści psychologiczno-obyczajowych m.in. *Pozwólcie nam krzyżeć*, dramatów, opowiadań, sztuk telewizyjnych i słuchowisk radiowych, działaczka społeczno-kulturalna w Trójmieście, ur. 21 I 1919

(335) – 1684 – zm. **PIERRE CORNEILLE**, francuski dramaturg, z wykształcenia prawnik, twórca tragedii klasycystycznej, autor znanych tragikomedii i komedii m.in. tragikomedii heroicznej *Cyd*, komedii obyczajowej *Łgarz*, ur. 6.06.1606

2.10. **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ BEZ PRZEMOCY** - Trudno uciec od przemocy, jest ona bowiem wszechobecna – na ulicach, w szkole, w telewizji. Warto więc stawić jej czoła, reagować kiedy komuś dzieje się krzywda. Święto zostało ustalone w dniu urodzin Mahatmy Gandhiego, pioniera filozofii i strategii niestosowania przemocy.

(150) – ur. – 1869 - Mohandas Karamchand **GANDHI MAHATMA** (wielki duchem), przywódca indyjskiego ruchu narodowego, prawnik, zm. 30.01.1948

(115) – 1904 – ur. **GRAHAM GREENE**, angielski pisarz i dramaturg katolicki, autor powieści psychologicznych, podejmujących problematykę moralną i religijną m.in. *Moc i chwała*, *Koniec romansu*, zm. 3.04.1991

(10) – 2009 – zm. **MAREK EDELMAN**, polski działacz polityczny i społeczny żydowskiego pochodzenia, lekarz kardiolog, jeden z przywódców powstania w getcie warszawskim, kawaler Orderu Orła Białego, ur. 1.01.1919 lub 1922)

3.10. (105) – ur. 1914 - **JAN NOWAK-JEZIORAŃSKI** (pseud. Nowak Jan) (właśc.

Jeziorański Zdzisław), publicysta, polityk, legendarny Kurier z Warszawy, wieloletni dyrektor sekcji polskiej Radia Wolna Europa, zm. 20.01.2005

ok. 4.10. (450) - 1569 - zm. **MIKOŁAJ REJ**, zaliczany do największych polskich pisarzy epoki renesansu, zwany ojcem literatury polskiej, autor dzieł o tematyce politycznej i obyczajowej m.in. *Krótkiej rozprawy między trzema osobami: Panem, Wójtem i Plebanem*, ur. 4 II 1505

4.10. **ŚWIATOWY DZIEŃ ZWIERZĄT** - Święto zwierzaków ustanowiono w 1931 roku na konwencji ekologicznej we Florencji. Dzień obchodów 4 października odnosi się do wspominania w Kościele powszechnym św. Franciszka z Asyżu, patrona zwierząt, ekologów i ekologii. Cele święta są od lat niezmiennie: mają zmienić zachowanie ludzi w stosunku do zwierząt.

ŚWIATOWY DZIEŃ UŚMIECHU – Radosne święto obchodzone w pierwszy piątek października od 1999 roku. Pomysłodawcą tego dnia był Harvey Ball, autor znanego na całym świecie symbolu żółtej uśmiechniętej buzi, tzw. „smiley face”, stworzonej w 1963 roku. Symbol ten reprezentować ma dokładnie to, co na co dzień chcemy widzieć jak najczęściej u innych ludzi – bezinteresowny uśmiech i radość życia.

(350) – 1669 – zm. **REMBRANDT**, właśc. Rembrandt Harmensz van Rijn, holenderski malarz, grafik i rysownik, jeden z najwybitniejszych, najbardziej wszechstronnych i płodnych twórców w dziejach sztuki, autor cyklu *Autoportretów*, scen mitycznych i biblijnych m.in. *Andromedy*, ur. 15.07.1606

5.10. (155) – 1864 – zm. **LOUIS LUMIÈRE**, francuski chemik, pionier kinematografii, zm. 06.06.1948

5-20.10. **EUROPEJSKI TYDZIEŃ KODOWANIA** - CodeWeek to akcja dedykowana wszystkim, którzy chcą rozpocząć lub kontynuować przygodę z programowaniem. To świetna okazja, by zacząć zabawę z grami logicznymi, prostą grafiką komputerową, czy robotyką.

6.10. (130) – 1889 – ur. **MARIA DĄBROWSKA**, powieściopisarka i publicystka, tłumaczka, jedna z ważniejszych polskich powieściopisarek XX w., czołowa przedstawicielka realistycznej prozy społeczno-obyczajowej i psychologicznej, autorka m.in. tetralogii powieściowej *Noce i dnie*, tworzyła także dla dzieci i młodzieży, m.in.: *Marcin Kozera*, *Wilczęta z czarnego podwórza*, zm. 19.05.1965

8.10. (90) – 1929 – zm. **JACEK MALCZEWSKI**, malarz, jeden z głównych przedstawicieli symbolizmu przełomu XIX i XX w., czołowy przedstawiciel Młodej Polski, profesor krakowskiej ASP, autor m.in. cyklu *autoportretów*, *Autoportretu z hiacyntem*, ur. 15.07.1854

(45) – 1974 – zm. **MARIAN FALSKI**, pedagog, działacz oświatowy; autor najpopularniejszego polskiego elementarza (1. wyd. 1910 r.), ur. 07.12.1881

9.10. MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ PISANIA LISTÓW

ŚWIATOWY DZIEŃ ZDROWIA PSYCHICZNEGO - Święto zostało ustanowione w 1992 roku przez Światową Federację Zdrowia Psychicznego. Jego celem jest zwrócenie uwagi na dbałość o zdrowie psychiczne, pomoc osobom chorym z naszego otoczenia, ulepszania opieki medycznej nad chorymi psychicznie i na wszystkie sprawy dotyczące zaburzeń psychicznych.

ŚWIATOWY DZIEŃ DRZEWA - To święto wymyślone przez Juliusa Sterlinga Mortona, sekretarza rolnictwa Stanów Zjednoczonych, prywatnie miłośnika przyrody. Zaapelował on do rodaków, by 10 kwietnia 1872 r. posadzili drzewa. Dziś Arbor Day to akcja znana na całym świecie, w Polsce oficjalnie obecna od 2002 roku.

(110) – 1909 – ur. **HALINA RUDNICKA**, prozaik, publicystka, pedagog, autorka powieści dla młodzieży o tematyce wojennej *Polną ścieżką*, *Chłopcy ze Starówki* oraz historycznej *Uczniowie Spartakusa* (wpisana w 1979 roku na Listę Honorową im. H. Ch. Andersena), *Król Agis*, *Syn Heraklesa*, *Heros w okowach*, zm. 21.04.1982

(95) – 1924 – zm. **ANATOLE FRANCE**, właśc. François Anatole Thibault, poeta, powieściopisarz i krytyk francuski, zapalony bibliofil i historyk, przedstawiciel postawy racjonalistycznej oraz sceptycznej, przez jemu współczesnych porównywany do Voltaire'a i Jean Baptiste Racine'a - jako poeta – przedstawiciel parnasizmu, laureat Nagrody Nobla, ur. 16.04.1844

(75) – 1944 – ur. **KALINA JERZYKOWSKA**, polonistka, teatrolog, dziennikarka, autorka wierszy, piosenek, sztuk i scenariuszy teatralnych oraz książek dla dzieci i młodzieży, m.in.: *W moim ogrodzie mieszka czarodziej*.

DZIEŃ DAWCY SZPIKU - To święto jest okazją do uhonorowania bohaterów, czyli ludzi, którzy oddali szpik i komórki krwiotwórcze po to, by dać szansę drugiej osobie na powrót do zdrowia. W Polsce obchodzimy je od 2002 roku.

(50) – 1969 – ur. **AGNIESZKA FRĄCZEK**, germanistka, leksykograf, doktor nauk humanistycznych, autorka książek dla dzieci, m.in.: *Dranie w tranie, czyli wiersze trudne niesłychanie*, *Jedna literaka, a zmiana wielka*.

14.10. **DZIEŃ EDUKACJI NARODOWEJ** - obchodzony od 1982 roku.

(155) 1864 – ur. **STEFAN ŻEROMSKI**, pseud. Maurycy Zych, pisarz i publicysta, nowelista, społecznik i moralista, autor m.in. powieści *Przedwiośnie*, *Ludzie bezdomni*, zm. 20.11.1925

URODZINY KUBUSIA PUCHATKA, obchodzone w rocznicę pierwszego wydania książki Alana Alexandra Milne'a (1926).

15.10. **ŚWIATOWY DZIEŃ BIAŁEJ LASKI** - To święto osób niewidomych i niedowidzących obchodzone od 1964 roku. Jest to dla nich okazja, by przypomnieć społeczeństwu, że chcą żyć tak jak wszyscy i nie potrzebują fałszywej litości.

EUROPEJSKI DZIEŃ WALKI Z RAKIEM PIERSI - Głównym celem wprowadzenia Dnia Walki jest uświadamianie ludziom jak ważna jest profilaktyka, samo badanie oraz korzystanie z usług specjalistów. Jednym z najważniejszych założeń jest także ukazanie czynników ryzyka oraz pierwszych objawów choroby.

(205) – 1814 – ur. **MICHAŁ JURJEWICZ LERMONTOW**, rosyjski poeta, dramaturg i prozaik, jeden z najwybitniejszych twórców XIX w. w Rosji, przedstawiciel romantyzmu rosyjskiego, autor m.in. *Śmierci poety*, zm. 27.07.1841

(175) – 1844 – ur. **FRIEDRICH NIETZSCHE**, filozof niemiecki, zm. 25.08.1900

16.10. **ŚWIATOWY DZIEŃ ŻYWNOSCI** – To święto zorganizowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa w 1979 roku, upamiętniające powstanie tej organizacji w 1945 roku. Celem obchodów jest pogłębianie świadomości opinii publicznej dotyczącej globalnych problemów żywnościowych: głodu, niedożywienia i ubóstwa.

(165) – 1854 – ur. **OSCAR WILDE**, angielski poeta, prozaik, eseista i dramaturg pochodzenia irlandzkiego, przedstawiciel modernistycznego estetyzmu, reprezentant skrajnego hedonizmu i amoralizmu, autor m.in. *Portretu Doriany Gray*, zm. 30.11.1900

17.10. **MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ WALKI Z UBÓSTWEM** - ma na celu zwrócić uwagę na problem biedy i wykluczenia społecznego oraz podkreślić solidarność i braterstwo z najuboższymi.

(170) – 1849 – zm. **FRYDERYK FRANCISZEK CHOPIN**, pianista i kompozytor światowej sławy, twórca dzieł łączących narodowe i ludowe tradycje muzyki polskiej z muzyką romantyczną, odznaczających się wirtuozerią techniki pianistycznej, m.in. mazurków, polonezów, ur. 22.02. lub 1.03.1810

18.10. (115) – 1904 – ur. **CZESŁAW JACEK CENTKIEWICZ**, prozaik, podróżnik, uczestnik wypraw polarnych, autor książek popularnonaukowych i beletrystycznych o lodowych szlakach Antarktydy i Arktyki dla młodych czytelników, m.in.: *Anaruk, chłopiec z Grenlandii*, *Czy foka jest biała?*, *Wyspa mgieł i wichrów*, zm. 10.07.1996

19.10. (120) - 1899 - ur. **MIGUEL ÁNGEL ASTURIAS**, gwatemalski pisarz i poeta, przedstawiciel realizmu magicznego, autor powieści głęboko osadzonych w kulturze Majów, m.in. zbioru opowiadań *Ludzie z kukurydzy*, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1967 r., zm. 9.06.1974

20.10 (165) - 1854 - ur. **JEAN ARTHUR RIMBAUD**, francuski poeta, zaliczany do grona tzw. poetów wyklętych, jeden z najwybitniejszych przedstawicieli symbolizmu, twórca awangardowych arcydzieł literatury francuskiej, autor m.in. poematu narracyjnego

Statek pijany, zm. 10.11.1891

21.10. (90) – 1929 o ur. **URSULA LE GUIN**, pisarka amerykańska, jedna z najwybitniejszych przedstawicielek nurtu fantazy (pogranicze nowoczesnej odmiany baśni i fantastyki naukowej), autorka m.in. popularnego wśród młodzieży cyklu *Ziemiomorze* oraz powieści *Zewsząd bardzo daleko*, zm. 22.01.2018

22.10. (100) - 1919 - ur. **DORIS MAY LESSING**, pisarka brytyjska, autorka powieści psychologiczno-obyczajowych o tematyce afrykańskiej, poruszających problem kolonializmu i rasizmu m.in. *Piąte dziecko*, laureatka Literackiej Nagrody Nobla w 2007 r., zm. 17.11. 2007

23.10. (175) – 1844 – ur. **SARAH BERNHARDT**, francuska aktorka teatralna; legendarna postać w historii teatru, zm. 26.03.1923

24.10. **DZIEŃ NARODÓW** - Święto upamiętnia wejście w życie Karty Narodów Zjednoczonych 24 października 1945 roku. Z tej okazji na całym świecie odbywają się konferencje czy imprezy poświęcone Organizacji Narodów Zjednoczonych. Omawia się m. in. osiągnięcia i cele tej organizacji, jak utrzymanie pokoju i bezpieczeństwa czy rozwijanie przyjaznych stosunków między państwami.

(120) – 1899 – ur. **ANATOL STERN**, poeta, prozaik, komediopisarz, krytyk literacki i filmowy, scenarzysta, tłumacz; współinicjator polskiego futuryzmu, zm. 19.10.1968

(30) – 1989 – zm. **JERZY KUKUCZKA**, alpinista; wytyczył nowe drogi w Tatrach i w Alpach; wspinaczki m.in. na Alasce; drugi na świecie zdobył wszystkie (14) szczyty o wysokości powyżej 8000 m; zginął przy próbie przejścia pd. ściany Lhoce, ur. 24.03.1948

25.10. **DZIEŃ KUNDELKA** - Wiele państw, w tym Polska, świętuje Dzień Psa, niemniej u nas swojego nieformalnego święta doczekały się również wszystkie nierasowe czworonogi. Data nie jest przypadkowa – 25 października to wszak Dzień Ustawy o Ochronie Zwierząt.

26.10. (90) – 1919 –ur. **WANDA CHOTOMSKA**, poetka, dziennikarka, prozaik, autorka słuchowisk radiowych, tekstów piosenek, widowisk teatralnych i telewizyjnych oraz utworów dla dzieci, m.in.: *Dzieci pana Astronoma*, *Od rzeczy do rzeczy*, *Kareta z piernika*, *Legendy polskie*, laureatka Orderu Uśmiechu, wyróżnienia przyznawanego przez dzieci od 1967 r., zm. 2.08.2017

27.10. **ŚWIATOWY DZIEŃ DZIEDZICTWA AUDIOWIZUALNEGO**

29.10. (95) – 1924 – zm. **FRANCES HODGSON BURNETT**, pisarka angielska, autorka popularnych powieści czytanych przez kolejne pokolenia młodych wielbicieli: *Mały lord*, *Mała księżniczka*, *Tajemniczy ogród*, wielokrotnie filmowanych, m.in. przez Agnieszkę Holland (1994), ur. 24.11.1849

(95) – 1924 – ur. **ZBIGNIEW HERBERT**, polski poeta, eseista, dramaturg, twórca słynnego cyklu poetyckiego „Pan Cogito”, autor słuchowisk; pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego, z wykształcenia ekonomista, prawnik i filozof, laureat ponad dwudziestu nagród literackich, zm. 28.07.1998

źródła:

<https://pl.wikipedia.org/wiki/2019>

<https://www.kalbi.pl/>

kalendaria rocznic i wydarzeń 2019:

- Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rzeszowie

- Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu

Opracowała: B. Malentowicz